
PÅKJØRSLER OG KOMMUNALE ETTERSØK AV VILT

Averøy kommune 2016

Foto: Dag Bjerkestrand

Påkjørsel av hjort i Baebrekka 7.november 2016. Ettersøket endte i Nekstaddalen hvor bukken ble avlivet.

Averøy kommune
Skogbrukssjef/miljøvernleder Dag Bjerkestrand 13.12.2016

Innhold

1. Lovgrunnlag	2
2. Viltbestandene i Averøy	2
3. Organiseringen av kommunale ettersøk	2
4. Vilt påkjørsler i 2016.....	3
5. Vilt påkjørsler siste 4 år	6
6. Utfall av påkjørsler og ettersøk i Averøy i 2016	8
7. Utfall av ettersøk ved påkjørsler av hjortevilt på Nordmøre 2012-16	9
8. Kommunalt viltfond.....	12
9. Bruk av viltfondet i Averøy kommune 2016.....	12
10. Analyse av kostnader ved kommunale ettersøk	13
11. Utfordringer	14

1. Lovgrunnlag

I henhold til Viltloven med forskrifter har kommunen ansvar for avliving/ettersøk når storvilt er skadd i forbindelse med påkjørsler i trafikken eller er skadet eller sykt av andre årsaker. Kommunen har også et ansvar i situasjoner der storvilt er skadeskutt under ordinær jakt og som ikke finnes i løpet av første dag.

2. Viltbestandene i Averøy

I Averøy er det en relativ stor bestand av rådyr, en middels bestand av hjort og en liten bestand av elg. Averøy er den største rådyrkommunen i Møre og Romsdal. Årlig skytes ca 450 hjortevilt i Averøy, omtrent halvparten av dette er rådyr og den andre halvparten er hjort.

3. Organisering og varslingsrutiner ved vilt påkjørsler

Averøy kommune har inngått avtaler med 4 ettersøksekipasjer for å utføre kommunale ettersøk. Hver ekvipasje består av en ettersøksjeger som har videregående kurs i ettersøk, kurs i arbeidsvarsling, godkjent ettersøkshund, skilt, utstyr og forsikringer som behøves for utføre slikt arbeid. De 4 ettersøksjegerne har inngått en frivillig vaktturnus der det alltid er en ettersøksjeger på vakt klar til å rykke ut 24 timer i døgnet 365 dager i året. Etter endt oppdrag blir informasjon og kartfesting av hver enkelt påkjørsel registrert i Hjorteviltregisteret.

Kommunen har laget en skiltplan som er godkjent av Statens vegvesen. Ved påkjørsler av vilt hvor det skal iverksettes ettersøk setter ettersøksjegerne opp skilt i henhold til denne skiltplanen.

Bilførere som kjører på vilt har en lovpålagt plikt å varsle politiet på tlf 02800.

Dersom det påkjørte viltet ikke ligger dødt på stedet varsler politiet en av ettersøksjegerne som rykker ut til skadestedet.

Dersom dyret er dødt varsler politiet veimeldingssentralen som igjen varsler vegvesenets kontraktør (Mesta) for fylkesveiene. Ved døde dyr på kommunale veier varsler politiet kommunen.

Eide Ettersøksring AS har avtale med Mesta om henting av dødt vilt på fylkesveiene i Averøy. Ettersøksringen registrerer hvert oppdrag inn i Hjorteviltregisteret, inkl kartfesting. Pga denne organiseringen har vi en meget god oversikt over viltpåkjørsler i Averøy kommune.

4. Viltpåkjørsler i 2016

Tabell 1. Registreringer i Hjorteviltregisteret for Averøy kommune i perioden 16. nov 2015– 15. nov 2016

Årsak: Trafikk

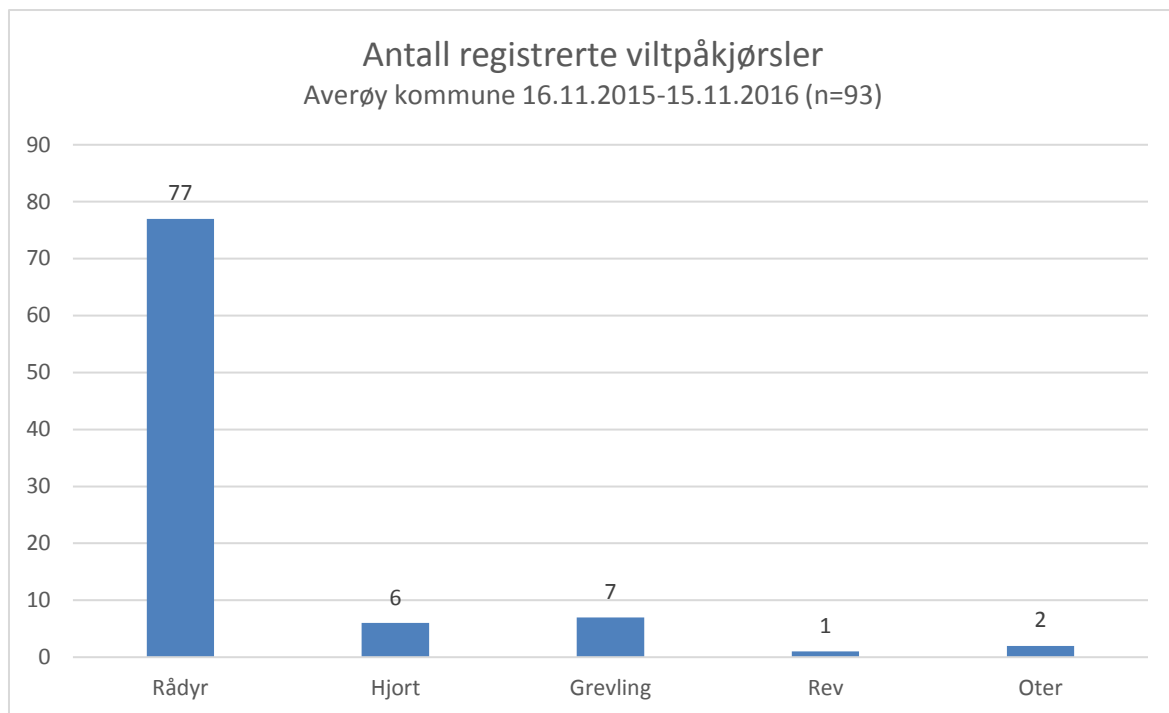
	Rådyr	Hjort	Grevling	Rev	Oter	Havørn	Sum
Avlivet etter ettersøk	8	2	2				12
Avlivet på stedet	8						8
Funnet død etter ettersøk	4						4
Friskmeldt	8						8
Ettersøk avsluttet-Ikke funnet	17	1			1		19
Dødt på stedet	32	3	5	1	1		42
Ikke angitt utfall							0
Totalt	77	6	7	1	2	0	93

Årsak: Sykdom, skade ol.

	Rådyr	Hjort	Grevling	Rev	Oter	Havørn	Sum
Avlivet etter ettersøk	2						2
Avlivet på stedet	1						1
Funnet død etter ettersøk							0
Friskmeldt	4						4
Ettersøk avsluttet-Ikke funnet	2	1					3
Dødt på stedet	2	2				1	5
Ikke angitt utfall		1					1
Totalt	11	4	0	0	0	1	16

Sum av Trafikk, sykdom, skader o.l.

	Rådyr	Hjort	Grevling	Rev	Oter	Havørn	Sum
Avlivet etter ettersøk	10	2	2				14
Avlivet på stedet	9						9
Funnet død etter ettersøk	4						4
Friskmeldt	12						12
Ettersøk avsluttet-Ikke funnet	19	2			1		22
Dødt på stedet	34	5	5	1	1	1	47
Ikke angitt utfall		1					1
Totalt	88	10	7	1	2	1	109

Figur 1. Antall registrerte viltpåkjørslar i Averøy 16.11.2015-15.11.2016 fordelt på arter.

Påkjørslar av rådyr i Baebrekka/Hoel 3.mars 2016. Bilføreren meldte ikke fra om påkjørselen. Foto Dag Bjerkestrand

Kartfestede viltpåkjørsler i 2016

Figur 2. Kartfesting av registrerte viltpåkjørsler i Averøy kommune i perioden 16.11.2015 – 15.11.2016. (n=93)

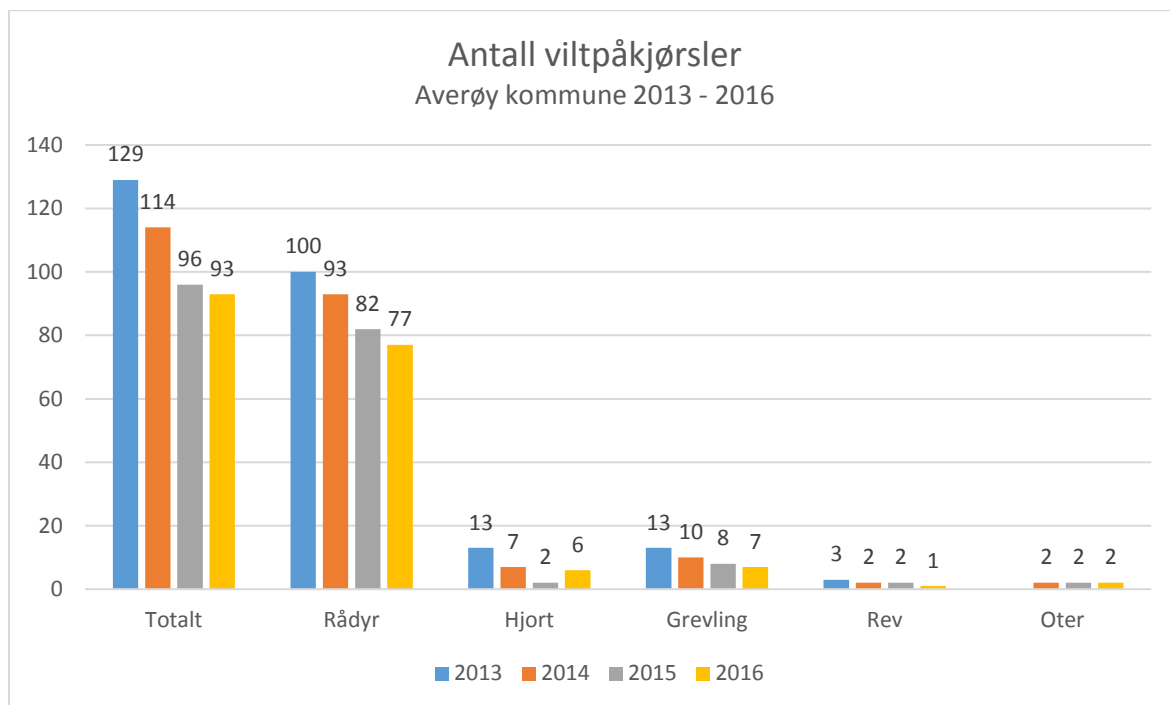
Rød sirkel = rådyr (n= 77)

Grønn sirkel= hjort (n= 6)

Grønn firkant = grevling (n= 7)

Blå firkant = oter (n= 2)

5. Viltpåkørsler siste 4 år

Figur 3. Utvikling i antall registrerte viltpåkørsler i Averøy siste 4 år 16.11.-15.11. Fordeling av viltpåkørsler på arter.

Skilting før ettersøk påbegynnes iht skiltplanen. Strand 7.oktober 2016. Foto Dag Bjerkestrand

Kartfestede viltpåkjørsler siste 4 år

Figur 4. Kartfesting av registrerte viltpåkjørsler i Averøy kommune i perioden 16.11.2012 – 15.11.2016. (n=432)

Rød sirkel = rådyr (n= 352)

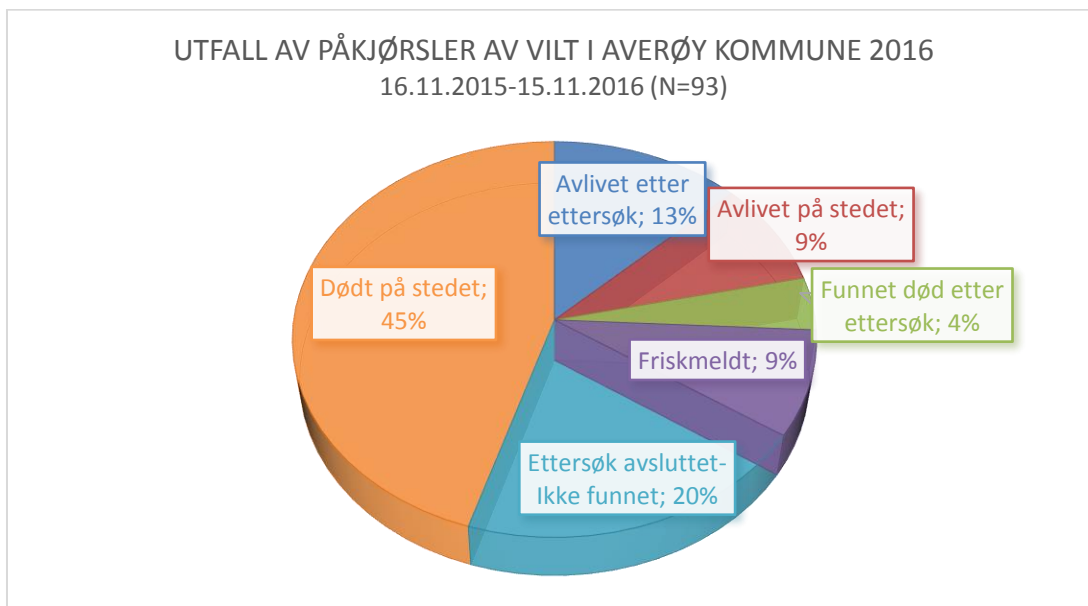
Grønn sirkel = hjort (n= 28)

Grønn firkant = grevling (n= 38)

Rosa firkant = rev (n= 8)

Blå firkant = oter (n= 6)

6. Utfall av påkjørsler og ettersøk i Averøy i 2016

Figur 5. Utfall av påkjørsler i prosent. Averøy kommune i perioden 16.11.2015 – 15.11.2016

For å kunne klassifisere resultatet av et ettersøk som «friskmeldt» betinger dette i instruksen for ettersøk i Averøy at dyret er observert på en slik måte at en med stor sikkerhet kan si at dyret ikke har skader som er så alvorlige at avlivning er påkrevet.

En del av ettersøkene i gruppen «ettersøk avsluttet – ikke funnet» er derfor på vilt som er påkjørt, men som ikke er alvorlig skadet. Spesielt gjelder dette rådyr som løper inn i siden på bilen. Disse er sjelden alvorlig skadd så fremt at ikke beina har kommet under hjulene.

I tilfellet nedenfor er det en sterkt skadd hjort etter en påkjørsel:

En hjortekalv i en flokk på minst 5 hjorter ble påkjørt i Baebrekka natt til 25.september 2016. Kalven ble avlivet etter et lengre ettersøk hvor den hadde gått over Baeelva og veien til Nekstaddalen.

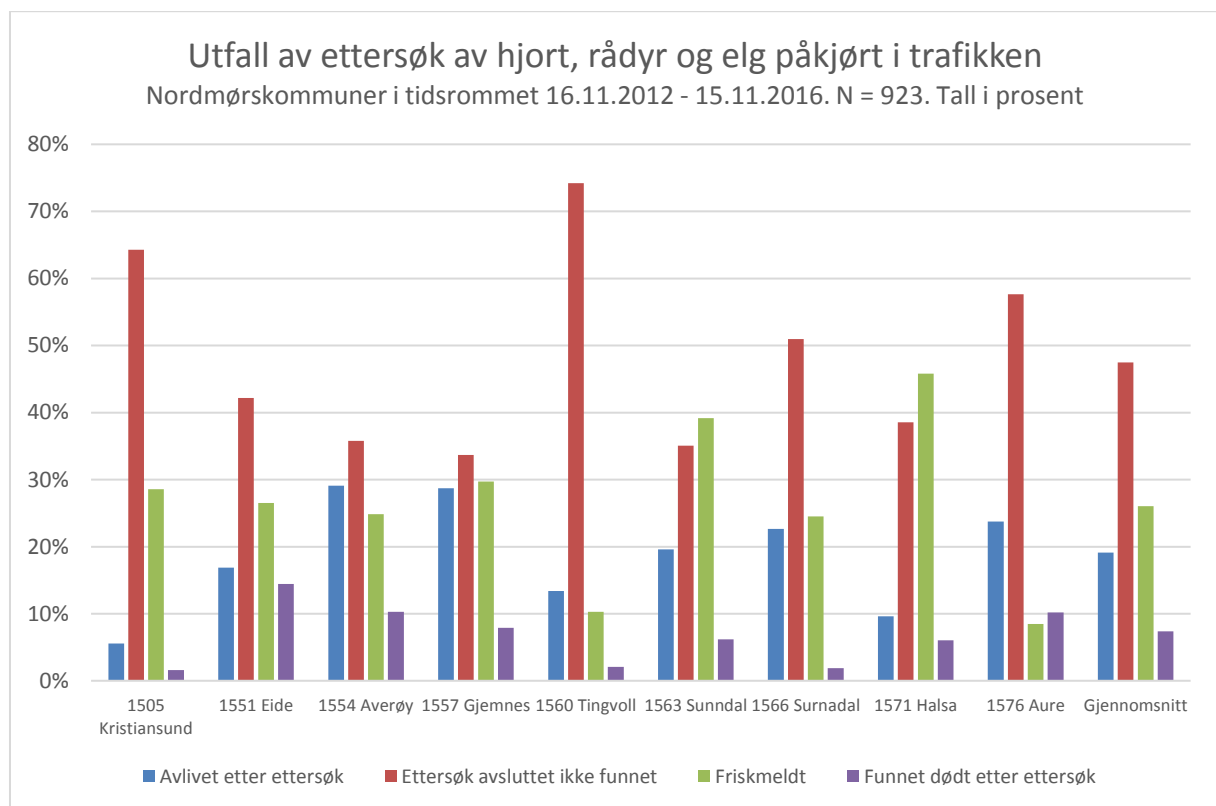
Foto av framfoten til den samme hjortekalven. Knoklene ovenfor albueleddet var knust. Hjortekalven ville gått en lang og smertefull død i møte dersom ettersøket hadde vært mislykket.

7. Utfall av ettersøk ved påkjørsler av hjortevilt på Nordmøre 2012-16

Tabell 2. Antall og utfall av ettersøk ved påkjørsler av hjort, rådyr og elg i Nordmørskommunene. Registreringer i Hjorteviltregisteret i perioden 16.11.2012 – 15. nov 2016.

	Avlivet etter ettersøk	Ettersøk avsluttet ikke funnet	Friskmeldt	Funnet dødt etter ettersøk	Sum
1505 Kristiansund	7	81	36	2	126
1551 Eide	14	35	22	12	83
1554 Averøy	48	59	41	17	165
1557 Gjemnes	29	34	30	8	101
1560 Tingvoll	13	72	10	2	97
1563 Sunndal	19	34	38	6	97
1566 Surnadal	12	27	13	1	53
1567 Rindal	1	3	6	3	13
1571 Halså	8	32	38	5	83
1573 Smøla	0	0	0	1	1
1576 Aure	28	68	10	12	118
Sum	179	445	244	69	937

I tabell 2 vises registrerte påkjørsler av hjort, rådyr og elg for hver enkelt av de 11 Nordmørskommunene hvor det er utført ettersøk, samt utfallene av disse ettersøkene. Det er verdt å merke seg at Averøy er den kommunen på Nordmøre som har det høyeste antallet ettersøk.

Figur 6. Utfall av igangsatte ettersøk for hver enkelt Nordmørskommune i i perioden 16.11.2012– 15.11.2016 på hjort, rådyr og elg som er påkjørt i trafikken. Tallmaterialet er hentet fra Hjorteviltregisteret. Tall i prosent.

I figur 6 er utfallet av ettersøkene i tabell 2 omgjort til prosent for hver enkelt kommune. Smøla og Rindal er tatt ut på grunn av at de har et svært lavt antall registreringer.

Utfall av ettersøk som havner i kategoriene «*Avlivet etter ettersøk*» (blå farge) og «*Funnet dødt etter ettersøk*» (lilla farge) er helt vellykkede ettersøk. Kategorien «*Friskmeldt*» (grønn farge) er også vellykkede ettersøk så fremt at det påkjørte dyret blir observert friskt med normale bevegelser, eller at en på andre måter er helt sikker på at dyret ikke er hardt skadd.

Det en liker dårligst er når et ettersøk havner i kategorien «*Ettersøk avsluttet – ikke funnet*» (rød farge). Dette er en kategori som inneholder flere gradienter, fra mislykkede ettersøk etter alvorlig skadde dyr til såkalte kontrollsøk etter dyr som er kommet uskadd fra påkjørselen.

Kategorien «*Ettersøk avsluttet – ikke funnet*» er i praksis umulig å få helt ned på null på grunn av ettersøk på uskadde dyr, men når en stor andel av ettersøkene havner med dette utfallet så er det et signal på at utføringen av ettersøkene burde vært bedre.

Det er ikke et klart skille mellom å klassifisere et ettersøk som «*Friskmeldt*» eller «*Ettersøk avsluttet – ikke funnet*». Praksisen varierer mellom kommuner og mellom ettersøksjegere. I Averøy har vi et strengt skille, «*Friskmeldt*» betinger at dyret er observert på en slik måte at en med stor sikkerhet kan si at dyret ikke har skader som er så alvorlige at avlivning er påkrevet. I andre kommuner kan det hende at dette praktiseres mer liberalt.

I figur 6 kan en dele inn de 9 kommunene i 3 grupper ut i fra andelen ettersøk i gruppen «*Ettersøk avsluttet – ikke funnet*». Lavest andel er best resultat.

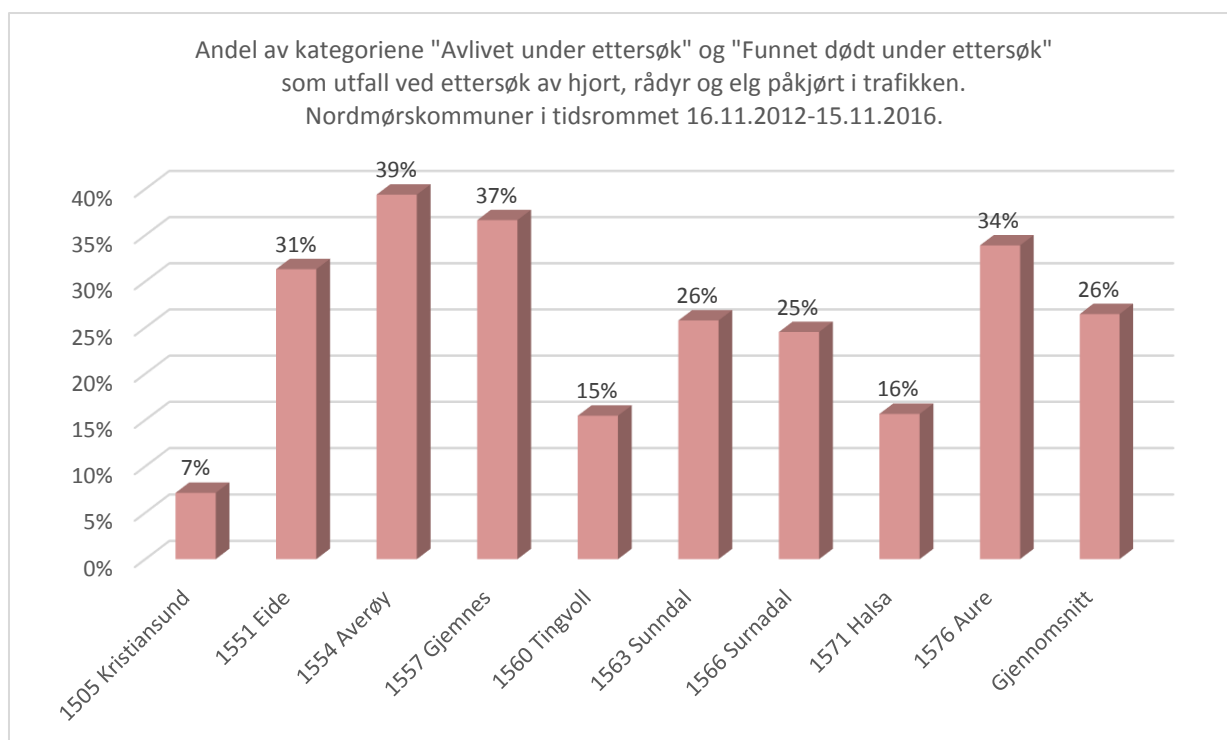
Kommunene som har den laveste andelen er Gjemnes, Sunndal og Averøy.

I en mellomgruppe kommer Halså, Eide og Surnadal.

I den gruppen som utmerker seg med en høy andel er kommunene Aure, Tingvoll og Kristiansund.

Opplæring av ny ettersøkshund. Foto Dag Bjerkestrand

Figur 7. Andel av kategoriene «Avlivet under ettersøk» og «Funnet dødt under ettersøk» som utfall av igangsatte ettersøk av påkjørte hjort, rådyr og elg for hver enkelt Nordmørskommune i i perioden 16.11.2012– 15.11.2016. Tallmaterialet er hentet fra Hjorteviltregisteret. Tall i prosent.

En annen måte å prøve å illustrere dette på er å sammenligne hvor stor andel av ettersøkene i hver kommune som er ubetinget vellykkede, dvs som kommer inn under kategoriene «*Avlivet under ettersøk*» og «*Funnet dødt under ettersøk*». Høyest mulig tall er best resultat.

Her topper Averøy tett fulgt av Gjemnes, Aure og Eide.
I et mellomgruppe kommer Sunndal og Surnadal.
Lavest kommer Halså Tingvoll og Kristiansund.

Konklusjonen for Averøy sin del er at vi ligger i toppsjiktet av statistikken som viser høyest andel oppklaring ved de kommunale ettersøkene av påkjørt hjortevilt av kommunene på Nordmøre. Samtidig skal vi alltid tilstrebe å bli stadig bedre. Et mislykket ettersøk medfører store lidelser for det skadde viltet. Ett mislykket ettersøk er ett for mye. Målet for 2017 er å bli enda bedre.

Rådyrkalv påkjørt i Smevågen 10. desember 2016 som ble funnet dødt under ettersøket. Foto Dag Bjerkestrand

8. Kommunalt viltfond

Kommuner der det er adgang til jakt etter elg og/eller hjort skal etablere et kommunalt viltfond. Bruken av viltfondet reguleres av *Forskrift om kommunale og fylkeskommunale viltfond og fellingsavgift for elg og hjort*.

Inntekter til viltfondet:

- Fellingsavgift for elg og hjort
- Tilskudd fra det fylkeskommunale viltfondet
- Fondets avkastning
- Inntekter fra vilt skutt av kommunen og fallvilt
- Eventuelle kommunale avsetninger

Viltfondet kan brukes til:

- Tilskudd til tiltak for å fremme viltforvaltning, styrke kunnskap om viltet, jaktorganisering mm. i kommunen
- Dekke kommunens utgifter til ettersøk og håndtering av skadd vilt og fallvilt i kommunen
- Tiltak for å forebygge skader på landbruksnæring voldt av hjortevilt

9. Bruk av viltfondet i Averøy kommune 2016

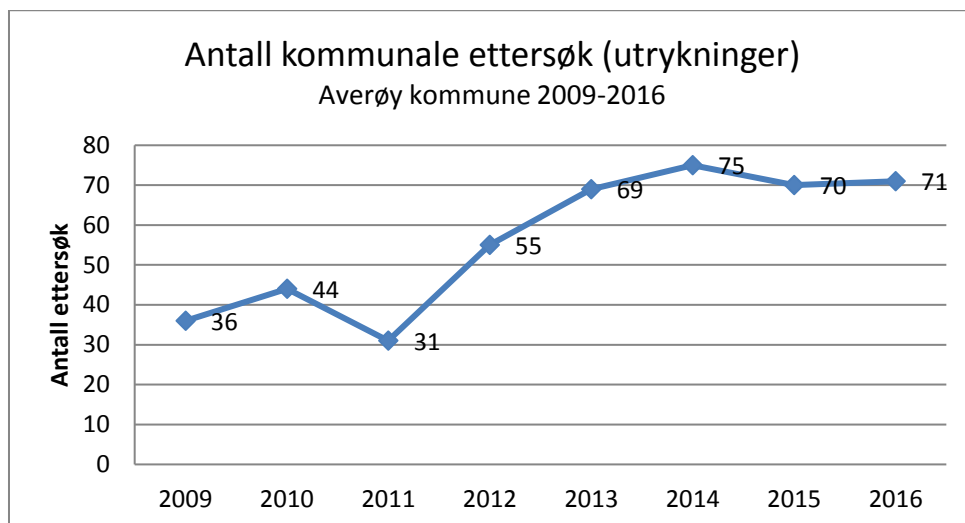
Tabell 3. Regnskap for viltfondet i Averøy kommune 2016

INNTEKTER	
Fellingsavgifter hjort 2015	75072
Kommunal overføring	111000
Tilskudd arr. jegerprøven	1100
Tilskudd fra Kristiansund K jegermøte 9.juni	5000
	192172
UTGIFTER	
Ettersøk	159381
Jegermøte 2016	11930
Jegermøte 2015	3485
Tilskudd til storvaldene*	15000
	189796
Mva innbetalt	40044
Mva refundert	-40044
Overskudd 2016	2376
Inngående beholdning 01.01.2016	48384
Utgående beholdning 31.12.2016	50760

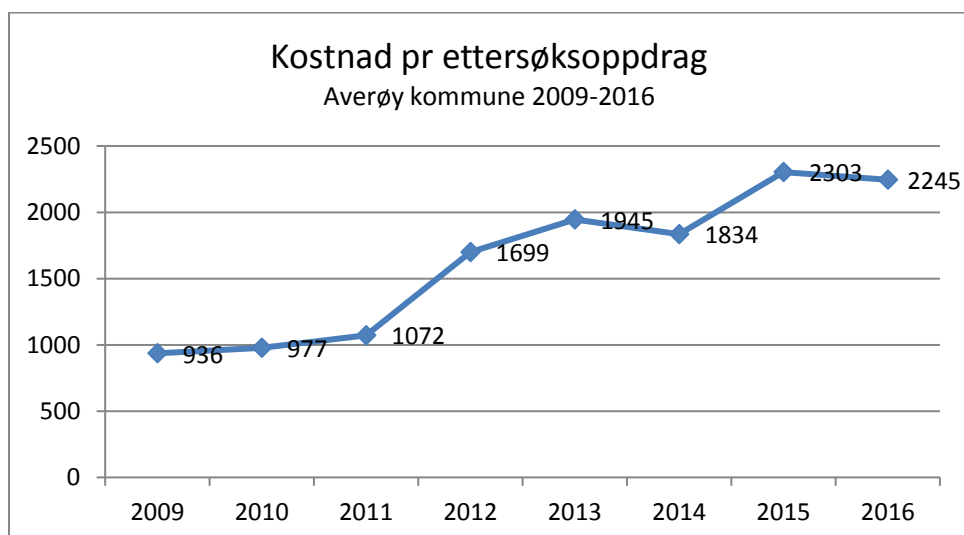
*Det er utbetalt 10000 kr av i alt 18000 kr til storvaldene pga manglende organisasjonsnummer for 2016.

I tillegg utbetalt kr 5000 for 2015 til Nordsida Storvald

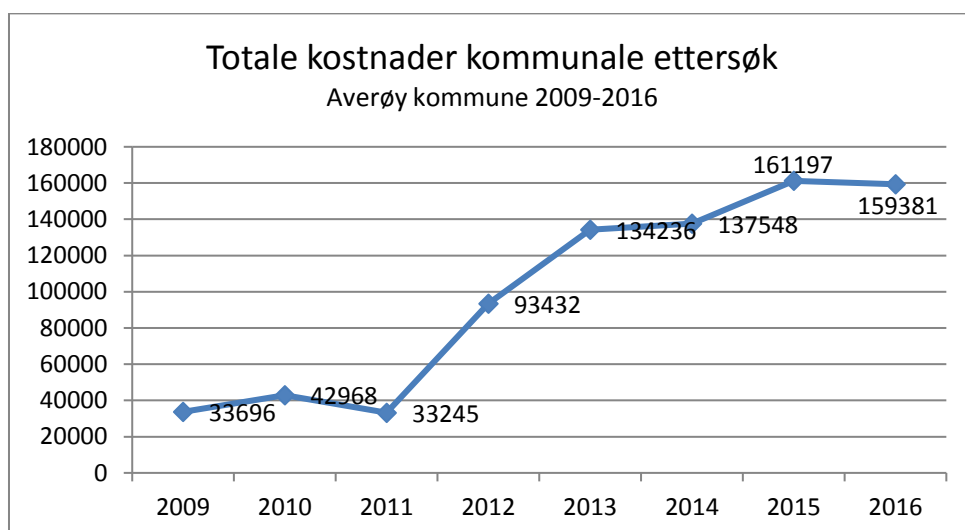
10. Analyse av kostnader ved kommunale ettersøk

Figur 8. Antall utførte kommunale ettersøk. Averøy kommune i perioden 2009-2016.

Figur 9. Kostnad pr ettersøksoppdrag. Averøy kommune i perioden 2009-2016.

Figur 10. Totale kostnader for offentlige ettersøk. Averøy kommune i perioden 2009-2016.

11. Utfordringer

Merking av påkjørselstedet

Mangelfull merking av påkjørselstedet er vanlig. Når en skal starte et ettersøk etter et påkjørt hjortevilt er en helt avhengig av å sette hunden på sporet av det riktige dyret. I løpet av ei natt kan det krysse mange rådyr eller hjorter bare på for eksempel en hundre meter lang strekning av veien. Dersom vi ikke vet eksakt hvor påkjørselstedet er, må vi søke med hund langs veien, kanskje over flere hundre meter. Vi må da utrede en rekke spor av kryssende hjortevilt. Dette tar tid, er ressurskrevende, og kan i verste fall føre til at vi ikke finner sporet av det påkjørte dyret i det hele tatt fordi vi er på feil sted. Dette går utover dyrevelferden ved at skadde dyr blir vanskeligere å finne og avlive, det tar lengre tid, samt at det medfører unødige kostnader for kommunen.

Det er skrevet et brev til politiets operasjonssentral nå i november hvor politiet anmodes om å pålegge bilføreren som melder fra om påkjørselen til å merke påkjørselstedet med feks et viltbånd.

Manglende meldinger av vilt påkjørsler til politiet

Stadig får vi opplysninger om at det er funnet dødt vilt på eller i nærheten av vei uten at påkjørselen er meldt inn til politiet. Det er derfor høyst sannsynlig at det er en god del hjortevilt som blir skadd ved påkjørsler der bilfører ikke melder fra til politiet, og som det dermed ikke blir igangsatt ettersøk etter. Dette medfører unødige dyrelidelser.

Økonomi

Kostnaden med kommunale ettersøk finansieres gjennom viltfondet der fellingsavgift på hjort og overføring av kommunale midler er inntektskildene. Hjortebestanden er i ferd med å reduseres slik målsettingen vedtatt i kommunestyret tilsier. Dette vil om kort tid medføre lavere inntekter fra fellingsavgift på hjort og andelen av kommunale midler må derfor økes tilsvarende.

Mannskap og hunder

De 4 ettersøksekvipasjene fungerer godt og det er ikke kommet noen signaler på at noen ønsker å tre tilbake. Dette er et passe antall ekvipasjer. Hundematerialet er godt og veltrent. På de virkelig vanskelige ettersøkene har vi noen utfordringer. Ekvipasjene behøver hunder som er spesialister på gamle spor, dvs som er ett-to døgn gamle. Vi trenger også å få frem gode ettersøkshunder med egenskaper til å stille skadde dyr som går unna ettersøksekvipasjonen.

Ettersøk i Smevågen en regnvåt natt i desember 2016. Foto Dag Bjerkestrand